

Informace z kontrolní akce č. 07/21 Majetek státu a peněžní prostředky státního rozpočtu určené na protivzdušnou obranu státu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2007 pod číslem 07/21. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Ladislav Zeman.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s majetkem státu a s peněžními prostředky určenými na rozvoj prostředků a infrastruktury protivzdušné obrany u Armády České republiky.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2003 až 2007, v případě věcných souvislostí i předchozí období a období do ukončení kontroly.

Kontrola byla provedena v době od srpna 2007 do února 2008. Kontrolovanou osobou bylo Ministerstvo obrany (dále jen „MO“).

I. Úvod

Protivzdušnou obranu státu zajišťuje Armáda České republiky (dále jen „AČR“) svými vzdušnými silami v rámci integrovaného systému protivzdušné obrany NATO (NATO Integrated Air Defence System – NATINADS) a národního posilového systému protivzdušné obrany České republiky k obraně důležitých objektů a pozemních vojsk.

U MO a jeho organizačních útvarů byly prověřeny činnosti spjaté s realizací úkolů a opatření v oblasti zavádění nové výzbroje a techniky, modernizace stávající techniky a komplexního zabezpečení protivzdušné obrany (dále jen „PVO“).

Z výzbroje PVO byly kontrolovány protiletadlové raketové komplety (dále jen „PLRK“) *2K12 KUB* s protiletadlovými řízeními střelami (dále jen „PLŘS“) *3M9M3*, dále *S-10* s PLŘS *9M37M* a přenosné protiletadlové raketové komplety (dále jen „PPLRK“) *RBS-70* s PLŘS *Mk I* a *Mk III BOLIDE* a *S-2* s PLŘS *9M32M*.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Koncepční zajištění rozvoje PVO

Výstavba AČR vycházela z *Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepracované na změněný zdrojový rámec*, schválené usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2003 č. 1154.

Usnesením vlády ze dne 11. června 2007 č. 640 ke *Zprávě o stavu reformy ozbrojených sil České republiky* bylo ministryni obrany uloženo do 27. září 2007 předložit vládě návrh dalšího postupu transformace ozbrojených sil České republiky. K předloženému materiálu přijala vláda usnesení dne 22. října 2007 č. 1194, o *Transformaci resortu Ministerstva obrany České republiky*.

V souladu s tímto dokumentem vydala ministryně obrany v listopadu 2007 *Směrnici ministryně obrany pro rozvoj a činnost resortu Ministerstva obrany na období 2009–2014 s doplňujícími úkoly pro rok 2008*. Dokument stanovuje strategické cíle a úkoly resortu obrany a vytváří systémové podmínky pro činnost a rozvoj resortu obrany a ozbrojených sil ČR v souladu s potřebami a zdrojovými možnostmi státu. Stanovené strategické cíle a úkoly

budou rozpracovány do programů a projektů *Střednědobého plánu činnosti a rozvoje resortu MO na roky 2009 až 2014*.

Výše uvedené dokumenty neřešily problematiku PVO zejména v dlouhodobém horizontu, například potřebu náhrady PLRK *2K12 KUB* (v letech 2013 až 2015), PLRK *S-10* (v letech 2011 až 2013) a zastaralých radiolokátorů *P-37*, *PRV-17*, *ST-68U* a *RL-4AS* (v letech 2011 až 2015) s výdaji odhadovanými na 16,8 mld. Kč.

Dlouhodobý výhled rozvoje resortu obrany, jehož zpracování bylo uvedeno mezi prioritami již v *Plánu činnosti resortu MO na rok 2005*, nebyl MO zpracován. Usnesením vlády č. 1194 bylo uloženo ministryni obrany zpracovat a vládě do 30. června 2008 předložit návrh „dlouhodobé vize resortu Ministerstva obrany“.

2. Hospodaření s majetkem a peněžními prostředky státu

V kontrolovaném období byly realizovány následující akce evidované v informačním systému programového financování (dále jen „ISPROFIN“), spravovaném Ministerstvem financí, týkající se kontrolovaných oblastí PVO:

Tabulka č. 1 – Akce PVO zařazené v ISPROFIN

Ev. č.	Název akce	Objem peněžních prostředků /v Kč/		Uplatněné a uhrazené smluvní sankce /v Kč/
		Plán	Skutečnost	
207 230 2000	Přenosný protiletadlový raketový komplet – nákup	1 086 900 000	1 085 241 000	284 523
207 230 2219	Automatizovaný systém řízení palby (ASVŘP) – nákup	503 375 000	503 372 380	
207 212 7001	Modernizace PLRK – elektromagnetická koexistence	274 000 000	273 876 000	
207 033 0006	Přístupový uzel VzS – SQOC	95 000 000	94 950 003	522 225
207 033 0007	Přístupový uzel VzS – PoSy	83 921 000	83 920 380	1 423 147
207 033 0005	Stacionární systém řízení palby PVO – SFDC	41 500 000	41 499 429	
207 033 0008	Přístupový uzel VzS – plrbat – nákup	60 361 000	60 360 348	150 901
207 033 0009	Systém pro tvorbu, distribuci a zobrazení RAP-SEKTOR VS – nákup	65 400 000	65 398 116	
207 033 0010	Systém pro zabezpečení hlasové komunikace v rámci OTS VzS – nákup	36 900 000	36 889 927	
207 033 0011	Implementace multilink data translátoru do systému C2 VzS	46 500 000	46 500 000	49 000
207 033 0013	Zvyšování schopností OTS VzS směrem k C4ISR – nákup	14 000 000	13 997 400	
207 633 7001	Ekologická likvidace munice – rakety	39 000 000	39 000 000	
207 633 7002	Ekologická likvidace munice – řízené střely	87 250 000	87 249 997	
Celkem		2 434 107 000	2 428 257 380	2 429 796

Zdroj: materiály MO.

Všechny uvedené akce byly ukončeny do konce roku 2007. U několika akcí nesplnili dodavatelé termíny dodávek sjednané ve smlouvách. MO uplatnilo vůči těmto dodavatelům smluvní sankce v celkové výši 2 429 796 Kč, které dodavatelé uhradili.

2.1 Přenosný protiletadlový raketový komplet - nákup

V uživatelské studii *Náhrada přenosných protiletadlových raketových kompletů* ze dne 11. září 2002 bylo doporučeno zařadit do výběrového řízení šest typů PPLRK.

Po vydání studie proveditelnosti ze dne 30. května 2003 byly zpracovány a náčelníkem Generálního štábu AČR dne 6. srpna 2003 schváleny *Takticko-technické požadavky na přenosný protiletadlový raketový komplet*.

Z uživatelské studie, studie proveditelnosti i následně schválených takticko-technických požadavků (dále jen „TTP“) vyplynulo, že požadavky splňovaly PPLRK *RBS-70* s PLŘS *Mk III BOLIDE* společnosti Saab Bofors Dynamics AB a rovněž komplety *Starstreak* společnosti Thales Air Defence Ltd. a *Mistral II* společnosti MBDA koncernu EADS.

MO neprovedlo marketingový průzkum zahrnující posouzení srovnatelných PPLRK splňujících TTP, zejména z hlediska pořizovací ceny a nákladů na zajištění jejich provozuschopnosti po dobu technického života. Pouze od firmy Omnipol a.s. požadovalo ujištění, že je výhradním zástupcem výrobce pro dovoz výrobku *RBS-70* do České republiky a že je schopen zabezpečit jeho nákup a dovoz.

Omnipol a.s. předložil „prohlášení“ ze dne 8. září 2003, které dokládá, že Omnipol a.s. je výrobcem oprávněn k exkluzivnímu marketingu a prodeji přenosných systémů protivzdušné obrany *RBS-70* s příslušenstvím v České republice.

MO zaslalo dne 30. září 2003 firmě Omnipol a.s. žádost o podání nezávazné marketingové nabídky na dodání PPLRK *RBS-70*. Ostatní potenciální dodavatelé nebyli k podání nezávazné marketingové nabídky vyzváni.

Nákup PPLRK provedlo MO v době účinnosti zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, účinného od 1. května 2004, kde v ustanovení § 4 odst.1 písm. b) je uvedeno:

„Tento zákon se nevztahuje na zadávání zakázek, jestliže

b) jejich předmětem je výroba, koupě nebo oprava zbraní, zbraňových systémů, střeliva nebo zabezpečení dalšího vojenského materiálu pro zajištění obrany nebo bezpečnosti státu,“.

Dne 30. srpna 2004 MO zaslalo firmě Omnipol a.s. „výzvu k jednání“. Oslovená společnost dne 1. října 2004 reagovala nabídkou, která byla komisí pro posouzení a hodnocení nabídek doporučena k realizaci.

Rozhodnutím o účasti státního rozpočtu na financování akce ev. č. 207 230 2000 *Přenosný protiletadlový raketový komplet – nákup* ze dne 3. prosince 2004 byly přiděleny Ministerstvem financí prostředky státního rozpočtu na realizaci této zakázky v celkové výši 1 085,241 mil. Kč. MO uzavřelo dne 8. prosince 2004 s firmou Omnipol a.s. kupní smlouvu na dodání PPLRK *RBS-70* s cenou 1 085 232 832 Kč včetně daně z přidané hodnoty.

Kompletní dodávka PPLRK *RBS-70*, rozdělená do tří etap, byla splněna v termínu stanoveném ve smlouvě, tj. do 30. listopadu 2007. Za opožděnou část dodávky ve druhé etapě byla MO uplatněna a dodavatelem zaplácena smluvní pokuta 284 523 Kč.

Striktním požadavkem uživatele bylo, aby PPLRK, které se dostanou do užšího výběru, plnily TTP na 90 až 100 %. TTP i případné změny podléhaly schválení náčelníkem Generálního štábu AČR, avšak v *Takticko-technických požadavcích na přenosný protiletadlový raketový komplet RBS-70* ze dne 24. února 2005 byly změněny náčelníkem

oddělení protiletadlového raketového vojska/protiletadlového vojska. V *Protokolu o zkoušce PPLRK RBS-70* provedené ve dnech 16. až 20. května 2005 byly zaznamenány údaje prokazující nesplnění některých TTP schválených náčelníkem Generálního štábu AČR. Nebyla splněna požadovaná celková hmotnost kompletu 100 kg (překročení o cca 29 kg, tj. o 29 %). V konfiguraci s PLŘS *Mk I* nebyly splněny požadavky na rychlost a dosah PLŘS. Zkušební komise však i v případě nesplnění TTP konstatovala shodu.

2.2 Zabezpečení životního cyklu řízených střel

2.2.1 Prodlužování technické životnosti řízených střel

U většiny typů PLŘS je technická životnost stanovena výrobcem na deset let. Mezi patnáctým až dvacátým rokem od data výroby dochází k zásadním změnám chemické stability tuhých pohonných hmot a výbušných elementů – v krajním případě by mohlo dojít k samovolnému výbuchu. Proto lze stáří dvacet let považovat za limitní. Po skončení technické životnosti jsou všechny řízené střely zařazeny do systému zkoušek prováděných za účelem zjištění jejich skutečného stavu a určení „bezpečné zbytkové životnosti“. Rozhodnutí o prodloužení životnosti je vydáváno na základě komplexního vyhodnocení výsledků fyzikálně chemických, technických a balistických zkoušek. Prováděné zkoušky potvrzují, že u řízených střel je v zásadě možné počítat nejvýše se třemi cykly prodlužování životnosti v intervalu tří až pěti let. To znamená prodloužení životnosti o devět až patnáct let.

Intervaly pro přezkušování jednotlivých sérií se zkracují na jeden až dva roky a z důvodů eliminace zvyšujících se rizik a zaručení důvěryhodnosti výsledků chemických analýz je nutné dodávat ke zkouškám trojnásobný počet vzorků. Úměrně s tím je prodlužování životnosti nákladnější. Například výdaje na prodloužení životnosti jedné série PLŘS *3M9M3* vzrostly z 240 000 Kč na 720 000 Kč.

U všech typů a ročníků PLŘS ve výzbroji AČR (s výjimkou *Mk I* a *Mk III BOLIDE*) je překročena výrobcem zaručovaná technická životnost, u *9M37M* kompletu *S-10* a u *3M9M3* kompletu *2K12 KUB* více než dvojnásobně, u *9M32M* kompletu *S-2* více než trojnásobně. Uvedený stav poukazuje na nezbytnost řešení náhrady starých PLRK.

Tabulka č. 2 – Přehled životnosti a skladovatelnosti PLŘS *3M9M3 (2K12 KUB)*

Rok výroby	Série	Počet kusů v r. 2007	Životnost zaručená výrobcem	Maximální perspektiva provozu	Prodloužení životnosti do roku	Prodlužování životnosti v letech 2006 až 2012						
						2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1984	4K	110	1994	2015	2009							
1985	5E	105	1995	2015	2009							
	5R	49	1995	2015	2010							
	5S	127	1995	2015	2008							
1986	6P	161	1996	2015	2008							
Celkem		552	Předpoklad počtu kusů. k 31. prosinci daného roku			567	552	526	500	477	451	

Zdroj: MO – *Prodlužování technické životnosti a stanovení konečné životnosti řízených střel* (příloha č. 1 k č. j. 97/4/2008-3818).

Tabulka č. 3 – Přehled životnosti a skladovatelnosti PLŘS 9M37M (S-10)

Rok výroby	Série	Počet kusů v r. 2007	Životnost zaručená výrobcem	Maximální perspektiva provozu	Prodloužení životnosti do roku	Prodlužování životnosti v letech 2006 až 2012						
						2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1987	5	36	1997	2010	2010							
1988	2	130	1998	2012	2008							
Celkem		166	Předpoklad počtu kusů k 31. prosinci daného roku			174	166	145	130	120	100	

Zdroj: MO – *Prodlužování technické životnosti a stanovení konečné životnosti řízených střel* (příloha č. 1 k č. j. 97/4/2008-3818).

Tabulka č. 4 – Přehled životnosti a skladovatelnosti PLŘS 9M32M (S-2)

Rok výroby	Série	Počet kusů v r. 2007	Životnost zaručená výrobcem	Maximální perspektiva provozu	Prodloužení životnosti do roku	Prodlužování životnosti v letech 2006 až 2012						
						2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1984	1	184	1991	2010	2008							
	4	135	1991	2010	2007							
1985	2	285	1992	2012	2009							
	4	145	1992	2011	2008							
1986	2	325	1993	2013	2008							
	3	96	1993	2008	2008							
	4	130	1993	2013	2008							
1987	1	364	1994	2013	2008							
Celkem		1664	Předpoklad počtu kusů k 31. prosinci daného roku			1752	1664	1530	1440	1230	1000	820

Zdroj: MO – *Prodlužování technické životnosti a stanovení konečné životnosti řízených střel* (příloha č. 1 k č. j. 97/4/2008-3818).

Legenda:

	Výsledek zkoušky VYHOVUJÍCÍ
	Výsledek zkoušky NEVYHOVUJÍCÍ

	Plánovaná zkouška
	Vyřazení z používání v AČR

2.2.2 Nakládání s nepotřebnými řízenými střelami

V letech 2004 až 2007 provádělo MO ekologickou likvidaci přebytečné a technicky nezpůsobilé munice AČR, mezi níž patřily rovněž řízené střely a rakety. V uvedeném období bylo zlikvidováno cca 48 tisíc tun munice všeho druhu a výdaje činily 2 945 mil. Kč, z čehož na likvidaci řízených střel a raket připadlo 126 mil. Kč.

Na rok 2008 byly peněžní prostředky na ekologickou likvidaci munice z plánu vyškrtuty. Ve skladech zůstaly řízené střely, které již byly vyřazeny z používání v AČR a jsou určeny k likvidaci. Bylo zastaveno sledování jejich technického stavu. V případě odkládání likvidace bude nutné obnovit každoroční fyzikálně chemické analýzy výbušných

elementů. Na likvidaci těchto řízených střel je podle cenových kalkulací provedených státním podnikem VOP-026 Šternberk potřeba cca 85 mil. Kč.

Tabulka č. 5 – Přehled řízených střel vyřazených z používání v AČR a určených k likvidaci

Typ řízené střely	Počet kusů
PLŘS 3M9ME (2K12 KUB)	8
PLŘS 3M9M3 (2K12 KUB)	98
PLŘS 9M33M3 (OSA)	332
Letecká protiletadlová řízená střela R-60K	112
Letecká protiletadlová řízená střela R-13	409
Střela řízená protitanková 9M14M-K (Maljutka)	1 256
Celkem	2 215

Zdroj: materiály MO.

K likvidaci je určen také další materiál PVO (náhradní díly, pomocný materiál, kontrolní a měřicí technika) uložený ve skladech, jehož hodnota činí cca 663 mil. Kč.

III. Shrnutí

Hodnota kontrolovaného majetku a peněžních prostředků státního rozpočtu činila celkem 3,1 mld. Kč.

Dokumenty MO zabývající se činností a rozvojem AČR v období let 2009–2014 neřeší potřeby PVO s odhadovanými výdaji 16,8 mld. Kč. Neexistuje dlouhodobý výhled rozvoje resortu obrany, vládou bylo uloženo zpracovat jej do 30. června 2008.

Proces náhrady přenosných protiletadlových raketových kompletů byl zahájen již v roce 2002. MO neprovedlo marketingový průzkum a v roce 2004 oslovilo jediného dodavatele, se kterým uzavřelo kupní smlouvu na dodání přenosného protiletadlového raketového kompletu *RBS-70* s cenou vyšší než 1 mld. Kč.

U všech řízených střel ve výzbroji AČR (s výjimkou řízených střel kompletu *RBS-70*) je překročena dvojnásobně až trojnásobně výrobcem zaručovaná technická životnost. Další prodlužování životnosti přináší bezpečnostní riziko a nezaručuje spolehlivé použití. Nutné zkracování intervalů zkoušek zvyšuje výdaje na ošetřování těchto střel.

V roce 2008 byla přerušena ekologická likvidace řízených střel. Ve skladech zůstalo 2 215 řízených střel určených k likvidaci, u nichž bylo zastaveno sledování technického stavu. Odkládání likvidace vyvolává další výdaje na skladování a znamená bezpečnostní riziko.